
JOŠ O PUTOPISNIM NAGRAĐENICIMA

Kad zasvira stari Aristón,

putopisno štivo Daniela Načinovića (s podnaslovom:
S Franjom Horvatom Kišom opet u Buzetu)

Kao vrstan pjesnik, pripovjedač, novinar, esejist, prevoditelj - i još štošta, mislim dakako u kreativnom smislu, Daniel Načinović također je jedan od onih spisatelja koji su obuzeti Franjom Horvatom Kišem, naime njegovim putopisnim štivom Istarski puti. U svojoj hodnji, u svojoj putešestviji Istrom Horvat Kiš u dva se navrata, 1912. i 1914. zadržao i u Buzetu. Moglo bi se reći da je Načinoviću autor *Istarskih puta* poslužio kao putopisni inicijal, štoviše u svom se tekstu, kad misli da je to potrebno, na njegovo štivo dvaput citatno referira. Uz opis vlaka od Buzeta do Pule, putnika u njem i krajolika kojim prolazi, Načinović vješto uklapa povijesnost u sadašnjost i sadašnjost u povijest, kao što je to primjerom novi buzetski hotel Fontana i onaj negdašnji Albergo alia Fontana iz 1863. ili buzetski Zavičajni muzej. Dakako, Buzet u tekstu, onaj stari i ovaj novi, s interpolacijama svečanosti Subotine na inauguraciji Dana tartufa, uz opis svekolike životne protočnosti - ima dostojno mjesto. Taman pred I. svjetski rat 1914. Horvat Kiš zatječe se na svom putovanju Istrom i u knjizi svog putopisa opisuje doživljaj koji se zadobio u Narodnom domu u Buzetu, slušajući s Ariston-gramofona tajnovite glasove Offenbachove "Barkarole". No, kako Načinović navodi, već 1912. dvije godina prije, Horvat Kiš je kod župnika u Crnici na Ariston-gramofonu slušao pjesmu "Tebe Boga hvalimo". Načinovićev putopisni tekst obiluje nadahnutim prepletajem sjećanja i ovodobnih zapažanja. Virtuoznim jezikom, koji bi se tematski mogao strukturirati kao vrlo uspješna kombinacija reporterskog, putopisnog i nadasve poetskog žanra - autor u svom neobičnom putopisnom štivu obaseže ne samo mnoge faktografske podatke te suvremeno stanje nego također vrlo uspješno daje i osobni svoj odnos prema starinskoj kulturološkoj pozlati, prema Buzetu i Bužeštini, osobito pak prema Horvatu Kišu, pri čemu je Ariston-gramofon poetska poveznica iz koje se može iščitati starinska sjeta i ovodobni trenutak.

Put za Grebengrad (Hommage Jozi Vrkiću) Zdenke Maltar

Putopis je raspoređen trociklusno. Već u prvom pod naslovom *Monolog s bjelinom* Maltaričino štivo odaje svoga tvorca. Naime, ne samo u poeziji, a osobito u poeziji, nego i inače u proznim tekstovima, Zdenka Maltar čista je emocija, rijetko izbrušen hvalospjev svom rodnom novomarofskom kraju prenesen slovima na papir. U prvom ciklusu to njezino emotivno monološko poigravanje s bjelinom znakovito je. Znakovito je, prije svega, zbog ravnopravne uporabe dva-ju jezičnih sustava, naime štokavskoga i kajkavskoga, i s druge strane zbog znakovitog isticanja pojma i sadržaja bjeline. Njezina bjelina u tekstu simbolička je izvanvremenska sfera, sazdana na oksimoronima: tama - svjetlo, život - smrt, san i java, itd., što će reći da se u biti radi, simbolički govoreno, o odnosu kozmogonijskog i kozmologijskog pitanja. S tim uvodnim sjetnim poigravanjem u prvom ciklusu nastavlja se i u drugom *Sjene u perivoju* kad nas se uvodi u povijesni itinerarij: smjenjuju se Erdödy, Draškovići, u sjeni povijesti smjenjuju se dobrotvorstvo i umjetnost, smjenjuju se nekoć njegovani perivoj i Grebengrad u punom sjaju zabilježeni na fotografijama Karla Draškovića. Danas sve su to pred nama, kaže Maltarica, samo sjene i ruine, razvaline povijesti i razvaline života. U trećem ciklusu, u *Potepanju z oblaki* još jednom smo tekstom vođeni do Grebengrada, i to je tada na njegovim ruinama putopisni rekvijem pun zatajena krika, opomena koja nas danomice podsjeća na prolaznost svega živoga. Zaokupljena mnogim upitima i odgovorima od onih s početnom puninom životnih zanosa do, rekao bih, razgovora sjena kad sve prelazi u veliko Ništa - Zdenka Maltar s pravom se pita: Boži volek, gde bu moj grobek?

Ivo Kalinski